

Írta: Nagy Szilvia

„Tedd azt, amit tudsz – azzal, amid van”

Ahogy kezdődött...

„A szociális munkások feladata, hogy egyéneknek, családoknak, csoportoknak és közösségeknek segítséget nyújtsanak a megfelelő szolgáltatások biztosítása, illetve működtetése révén, továbbá a szociális tervezéshez és tevékenységhez való hozzájárulásukkal.”

(A szociális munka etikai kódexe)

Megismerkedésünk előtt esettanulmányom alanya (Zita) többször megfordult az M-i Családsegítőben: ruhát válogatott, beszélgetett a családgondozókkal, de konkrét problémával nem kereste fel őket. 1994. december elején egy kérés érkezett a Polgármesteri Hivataltól a Szolgálathoz, hogy látogassuk meg a veszélyeztetett családokat. Zitáék címe is szerepelt a listán, így kerültünk kapcsolatba.

Zita elvált, 2 gyerekes, 33 éves munkanélküli asszony, M-en egy kétszobás albérleti házban él. Látogatásunkkor otthon tartózkodott. Láthatóan nagyon örült nekünk. Az ablak nélküli konyhában egy gyenge égő világított. Tisztaság, rend volt, pedig éppen főzés közben érkeztünk. A háznak csak a konyháját és egy nagyon sötét és kicsi szobáját használják. Itt laknak 4-en: Zita, gyerekei és az élettársa, Péter.

Már ennél a találkozásnál észrevettem, hogy Zita különösen igényli azt, hogy valaki törődjön vele, hogy figyeljenek rá. Ott tartózkodásunk alatt rengeteg információt zúdított ránk, kibeszélve magából az utolsó találkozás óta történeteket. Észrevettem azt is, hogy bár örül nekünk, zavarban van. Elgondolkodtam rajta, vajon attól van-e, hogy többen voltunk nála és nem ismert minket, vagy attól, hogy esetleg szégyellte a kicsi, sötét, szegényes helyiségeket?

Zita, hogy zavarát leplezze, a száját takarva beszélt és állandóan nevetgélt. Mint később megtudtam, ez gyakori nála.

Allan Pease: Testbeszéd című könyvében olvastam, hogy a „szájörzés” az ún. megtévesztő gesztusaink közé tartozik, melyeket az ember kisgyermekkorától használ:

„Ahogy idősebbek leszünk az archoz nyúló kézgesztusok pallérozottabbak, kevésbé szembeszökőek lesznek, de továbbra is használatosak maradnak, pl. ha hazudik az illető, de e mozdulat éppúgy jelenthet kételkedést, bizonytalanságot, mint hazudozást, túlzást. Persze, ha valaki az arcára teszi a kezét, nem feltétlenül jelenti azt, hogy az illető hazudik. Tehát fontos, hogy ezeket a kézgesztusokat ne értelmezzük elszigetelten.”

Zita esetében inkább a bizonytalanság, az idegi kimerültség a szájörzés-gesztus kiváltó oka. Az állandó feszültség, kételyek megviselték az idegeit. E decemberben úgy érezte, helyzete reménytelen, zavaros múltjától nem tud szabadulni, az örvényből nem tud kitörni, hiába próbál bármit is. Zita eleve más lapokkal indult, s sajnos jellemzően az egyre jobban ellehetetlenülő helyzet felé tartott.

Menekülés az ismeretlenbe

„Az örökbefogadás és a nevelőszülői gondozás nem olyan, mint a vásárlás; ha elhibáztuk, nincs garancia és nincs csere...”

Zita állami nevelt volt. 18 hónapos korában nevelőszülők vették magukhoz, J-re. (Nevelőszüleinek már volt egy felnőtt lányuk, aki ekkor már nem lakott velük.) Az eleinte harmonikusnak tűnő kapcsolatuk, a kamaszodás felé közeledve megromlott. Kisebbségi konfliktusok jelentek meg a családi életben, melynek okai a tanulás, az öltözködés, és más, az életkorra jellemző jegyek voltak.

„Sok olyan örökbefogadással, nevelőszülői gondozással találkozhatunk, ami csalódáshoz, kudarcokhoz, esetleg csődhez vezetett mind az örökbefogadó illetve nevelőszülő, mind a gyerek számára. A gondozásba vételt követő 2-3 év általában idilli boldogságban telik. Mikor azonban a gyerek már iskolás lesz, gyakran jelentkeznek tanulási, magatartási problémák: nem figyel, nem tanul stb. Serdülőkorban csúcsosodnak a bajok. Irreálissá válik a szakadék a gyerek vágyai és a teljesítőképesége között. Iskoláit nem, vagy alig tudja elvégezni. Miközben hírt és pénzt hozó pályákra készül, fokozatosan kicsúszik előbb az oktatási rendszerből, majd a rendszeres munkavégzésből is. Drága tárgyakat erőszakol ki a nevelőszüleitől, s ha megkapja, rövid idő után már nem foglalkozik vele, mintha nem is maga a tárgy kellene neki, hanem inkább a személyéért hozott anyagi áldozat, hogy a szülői szeretet bizonyítékát láthassa benne. Emberi kapcsolatai rövidéletűek és felszínesek. Vagy pedig rajong, tapad olyan kapcsolatokba, amelyek a valóságban egészen mások, mint amilyennek átéli őket”¹

Persze az örökbeadás és a nevelőszülői gondozás rendszere sokban különbözik egymástól, de Zita esetében a helyzet és a jellemző magatartási formák is igen hasonlatosak.

A konfliktusok annyira elmélyedtek, hogy Zita a „családi légkört” egyre elviselhetetlenebbnek tartotta, szeretett volna kikerülni belőle. Ekkor már M-n, a Szakiskolában tanult, ahol megismerkedett Pállal, aki komolyan udvarolni kezdett neki. Ez volt az egyetlen elfogadható lehetőség arra, hogy eljöhessen otthonról, így 1982-ben feleségül ment a férjéhez. M-re költöztek, ahol a férjének munkahelye volt, beköltözhettek egy szolgálati lakásba. Zita is talált munkát egy gyárban, úgy látszott, minden a lehető legjobban alakult, bár nevelőszülei megszakították a kapcsolatot velük. Azóta néha váltanak egy-egy levelet, de Zita nem örül neki, mert csak panaszkodnak, nem érdekli őket nevelt lányuk sorsa.

Az állami gondozottak általában korán házasodnak. Bár Zita nevelőszülőknél élt, azt a szeretetet, amire szüksége lett volna, nem kapta még. Így ő is, mint nevelőotthonban felnőtt társai, vágyott egy igazi család után, vágyott arra, hogy tartozzon valakihez, és hogy tartozzon valaki hozzá.

Talán túl sokat várt el Zita a házasságtól, talán csak nem illettek egymáshoz és nem gondolt erre, annyira menekülni akart nevelőszüleitől, de a házasságuk szinte kezdettől csalódást okozott neki.

A kisfiúk születése előtt (1983.), még jó volt köztük a kapcsolat, de ezután elkezdett a férje italozni, s ilyenkor igen agresszíven viselkedett. Ezért sokat veszekedtek, gyakran tettlegességig is fajult a dolog. Mikor Pál kijózanodott mindig megbánta tetteit, bocsánatot kért és Ígéretet mindent, csak hogy helyreálljon a családi béke.

Zita elfogadta ezt a változékony helyzetet, sőt még egy másik gyerek születésére is vállalkozott, aki kislány lett (1989.). Remélte, hogy a viszonyuk megváltozik ezután, de a helyzet egyre csak rosszabb lett. A feszült családi légkör meglátszott a gyerekeken is. A nemsokára iskolába kerülő kisfiúnak széklet-visszatartási problémái alakultak ki.

Férje rövidesen elvesztette állását, így elvesztették jogosultságukat a szolgálati lakáshoz és férje munkanélkülivé válásával, csak a második gyerek után kapott gyesből és a családi pótlékból éltek, mert Pál a munkanélküli segélyét itálra költötte.

Az élet nem habostorta

„Életed legrosszabb helyzeteiben is benne van a jó csírája. Ha a válságos helyzetet lehetőségnek tekinted, az életed nem lesz könnyebb, csak több meglepéssel szolgál.” (Joe Kogel)

Zitának egyre inkább erősödött ellenérzése a férjével szemben. Házasságuk utolsó évében már másnál keresett vigaszt, volt egy barátja (Antal), akiről a férje is tudott. Mikor Zita közölte Pállal, hogy válni akar, férje nem gördített akadályokat, így 1991-ben kimondták a házasság felbontását.

„Közvetlenül a válás után csökken a szülői kompetencia és növekszik a gyerekekre irányuló agresszió. Amikor egy személy tartja fenn mind az autoritást, mind a gondoskodás szerepét a családon belül, akkor nagy az esély arra, hogy hamarosan kimerül. Akkor, amikor a támasznélküliség, a veszteség, a kimerültség és az egyszerű dolgokban való elakadás érzéseit naponta át kell élni, nagyon megnehezül a mindennapok megszervezése és a nevelés.”²

Ezek Zita életére is jellemzőek voltak. Elmesélte, hogy közvetlenül a válás után türelmetlenebb lett a gyerekekkel. Túl nagynak látta a feladatot, hogy egyedül lássa el a családfenntartó szerepét. Zita tudja, ha nem lett volna Antal, nehezen tette volna túl magát ezen az időszakon.

Azoknak az anyáknak, akik korábban gondozottak voltak, általában több nehézségük van a szülői nevelés terén. Családjukban nagyobb gyakorisággal fordul elő a társas kapcsolatok hiánya, házasságuk vagy együttélésük sokkal kevésbé stabil, mint a harmonikus családban felnövőké.

Férjével a válás óta alig találkozott, de a férfi szüleivel tartja a kapcsolatot, nagyon jó viszonyban vannak. Anyósáék neki adnak igazat, és elítélik fiukat, az életmódja miatt. Zita gyakran bízza rájuk a gyerekeket egy-egy hétvégére.

A válás után nem szüntek meg a gondok. Anyagi helyzetük rosszabb lett, mert Zitát a GYES lejártával elbocsátották a munkahelyéről. Antallal összeköltöztek egy albérletbe, de Pál nem hagyta őket békén, többször megjelent és botrányt csinált. Ittasan, éjszaka felzörgette őket, ordított, verte az ajtót, nem hagyta aludni a környező lakókat sem. A szomszédok megelégték ezt, és Zitáéknak távozniuk kellett. Egy rövid időre K-re költöztek albérletbe, de Antal családos ember volt, hamarosan visszatért a feleségéhez. Zita egy ideig egyedül maradt ott, de nem volt biztos megélhetési lehetősége, ezért nemsokára visszajött M-be. A kapcsolatuk ennek ellenére nem szakadt meg, Antal sok mindenben segítette azóta Zitát. Viszonyuk vége után ajánlott neki egy férfit, aki szerinte megfelelő társa lett volna.

Antal, aki szintén állami nevelt volt, ezért ajánlott szakításukkor egy szerinte megfelelő férfit partnerül, mert aggódott Zitáért, hogy „jó kezekbe kerüljön”. Ő ismerte a férfit, és ismerte Zitát is, ezért „összehozta” őket. Talán Zita állandó biztonságigénye nem engedte, hogy nemet mondjon erre az ajánlatra, talán fel se tűnt neki a helyzet abszurditása, mindenesetre hamarosan együtt éltek Péterrel.

Lelki életében sokat jelentett az, hogy nincs egyedül, hogy támaszkodhat valakire, de kiderült, hogy nem igazán jó ez a kapcsolat, a nem teljes mértékben önkéntes viszony már egy ideje terhes volt Zita számára.

Ezekben a hónapokban a szomszédok szerint Zitát állítólag több férfi látogatta, akik pár óráig voltak ott, többen tudni vélték egy újabb élettárs jelenlétét is. Erről Zitával nem beszéltem, tehát éppúgy lehet igaz is, mint hamis. Zita legfontosabb kapcsolataival vagy

konfliktusosak (pl. a kirendelt hivatásos pártfogóval, aki túl bizalmas hangot ütött meg Zitával; őt különben még a válás előtt rendelték ki a kislány mellé), vagy eredménytelenek (pl. a GYIVI-vel a Volt Állami Gondozottak Önszolgáltató Egyesületével); lelki támogatást csak a Családsegítőtől és az anyósáéktól kap.

A ház tulajdonosával az élettársa miatt megromlott a kapcsolata, mert december végén Péter és Zita már majdnem egy éve éltek együtt, amikor én megismertem az esetet.

Miért...

„Vannak emberek, akik hajlamosak arra, hogy előítéleteket tápláljanak, nem pusztán a közvetlen külső hatására, hanem saját személyiségi vonásaikból következően is.” (Elliot Aronson: A társas lény)

A pletykálgatás, az előítéletesség jellemzi Zita többi kapcsolatát is. A Polgármesteri Hivatalban a szemére vetik az előbb említetteket, elvárják tőle a bizonyítást. Túlzottan odafigyelnek a munkájára, a gyermeknevelésre, az élettársi kapcsolatára, a ház-kert rendben tartására, s mindezek mellett elvárják, hogy legyen mindig jókedvű is. Egy olyan embertől, aki nem fordulhat a Hivatalhoz, megkövetelik-e a magánéletének nyílt színen zajlását? A segítségkérés milyen mértékű beavatkozást enged meg?

Lefelé a lejtőn...

„A testi sértésekről készíthető láttelel, így az is megállapítható, hogy hány napon belül gyógyulnak. De ki mondja meg egy szóról, egy hangsúlyról, egy vállvonogatásról, vagy egy röhögésről, hogy meddig lehet utána életben maradni s miféle belső érzésekbe hal bele ilyenkor az ember.” (Ancsel Éva)

Zita novembertől már folyamatosan igénybe vette a Családsegítő szolgáltatásait. Segítséget kért egy hivatalos levél megírásához, amit a Volt Állami Gondozottak Önszolgáltató Egyesületének írt, anyagi támogatást kérve a ház megvételéhez. A GYIVI-től is kért életkezdési támogatást, hisz volt gondozottuk, de nem volt jogosult rá. Mivel munkanélküli volt, s így nem hitelképes, kölcsönt sem vehetett fel. Ennyi próbálkozás után lemondott arról, hogy megvegye a házat, de szerette volna rend behozatni. Ezért a Polgármesteri Hivaltól is kért lakásfelújítási támogatást, de megtagadták tőle, a munkanélküliségére, az életvitelére hivatkozva. Nem hittek neki, sőt szinte meg se hallgatták, elveszítette a hitelét.

Zita szeretett volna munkát találni, s a helyzeten ezzel változtatni, de nem sikerült. Mindketten munkanélküliek voltak és a megélhetésük egyre nehezebbé vált, mivel Péter semmit se adott a háztartásba, sőt a segélyeket is elvette tőle. A gyerekekkel rosszul bánt, megette előlük az ételt, Zitával is állandóan veszekedett. Ő egyre inkább szeretett volna „megszabadulni” tőle, de félt attól, hogy a férfi bántalmazni fogja.

A gyerekek miatt is aggódott, mert a kislányuk visszatértek a széklet-visszatartási problémái, tartott tőle, hogy a kislányt pöszesége miatt nem nyilvánítták iskolaérettnek.

Amíg volt kapcsolata a hivatásos pártfogóval, az sokszor fenyegette azzal, hogy a gyerekeket intézetbe viteti, ha újra kialakulnak a problémák.

Zita fel akarja nevelni a gyerekeit, retteg attól, hogy elvehetik őket. A féltés motiválta minden cselekedetét. Szomorúan mesélte el, mennyire fáj neki, hogy lemondtak róla kiskorában. Nem akarja, hogy a gyerekei megismerjék azt az érzést, „hogy nem kell a szülőanyjának”. Zitában ez nagyon mélyen él, keserűen mondta egy alkalommal: „Azt sem

tudom, hogy kik az igazi szüleim, de aki képes arra, hogy ezt tegye, azt én nem akarom ismerni. Azt akarom, hogy a gyerekeim mellett nőjenek fel, egy boldogabb családi légkörben, és ezért mindent meg fogok tenni.”

Ezek után el lehet képzelni mit élt át Zita, mikor a tulajdonos, megelégedve az élettárs jelenlétét, bejelentette, hogy március 1-jével ki kell költözniük a lakásból. Egyenesen a Gyámhatóságra ment, ahol úgy rendelkeztek, hogy ha Zita rövid időn belül nem talál új lakhatási lehetőséget és munkát, a gyerekeket ideiglenes gondozásba veszik.

Zita ekkor kerül mélypontra. A házastársával, a hivatallal való konfliktusok, a munkanélkülisége, a főbélő ultimátuma és mindebből következően a gyermekek féltése, mind hozzájárultak ahhoz, hogy teljesen kétségbeessen.

Mi is a probléma

„Senki sem állhat közelebb hozzád, mint tenmagad; ám ha magadat se ismered – hogyan akarod ismerni akkor embertársaidat? „ (Keleti bölcsesség)

Januárban nagy segítségére voltak a családgondozók, akikkel sokat beszélgetett, s akik lehetséges albérletek, munkalehetőségek felkutatásában is segítettek neki. A környező településeken én is szétnéztem, van-e valamilyen albérlet. Többször meglátogattam otthon, és a Családsegítőben is beszélgettünk.

Ekkor, az eddig vele foglalkozó családgondozónő szülési szabadságra készült, ezért átadta az esetet a másik családgondozónak, így egy ideig egyszerre ketten is tudtak vele foglalkozni. A családgondozók, Zitával együtt hirdetést adtak fel az újságban, érdeklődtek az ismerőseiknél; de a legfontosabb, hogy lelki támaszt nyújtottak Zitának. Ő érezhette, hogy bíznak benne, hogy támogatják. Megerősítést kapott személyének, cselekedeteinek fontosságáról.

A beszélgetések közben kezdett körvonalazódni a probléma lényege, hogy miért alakult ki mindez szerinte és a családgondozók szerint. Zita úgy gondolta, az állástalansága, az anyagi helyzete, az élettársa az oka, hogy idáig jutott. A szociális munkás szerint ez csak a probléma felszíne, a mélyben, minden nehézség okozójaként a helytelen önértékelése, a másokra utaltsága áll.

Ezek azért alakulhattak ki nála, mert kisgyermekkorában, a családjában olyan hatások érték, amik gátolták az én-tudat helyes kialakulását.

„Senki sem születik egyéniségnek. Elvárásokon és mások ötletein kell átvergődnünk, hogy megtaláljuk önmagunkat.” (V.S. Naipaul)

„A gyermek elsősorban a családban szocializálódhat, válhat a társadalom erősítő tagjává. Itt gyakorolja be és próbálja ki a társadalmilag elfogadott és kultúránknak megfelelő viselkedést és a másik emberhez való viszonyulást. A család építi be a következő nemzedékbe a társadalmi motivációkat és normákat. A boldog családi életre is szülei példáján épülve készül fel. A gyermek pszichoszexuális azonossága is a családban alakul ki: itt válik igazi férfivé és nővé.”

Gyermek- és serdülőkorban formálódnia kell egy új és egy viszonylagosan szilárd én-képnek, én-identitásnak, ki kell alakulnia egy szülőtől független, önálló személyiségnek, aki képes lesz a jövőjéről egyedül dönteni. Ha ez elmarad, olyan krízishelyzetbe kerülhet, ahonnan a megoldhatatlannak tűnő konfliktusok elől menekülni fog. Nem lesz képes szembeszállni a gondokkal, mindig vár valakit, aki megoldja helyette a bajt.

Az esettvitelnek ebben a szakaszában a családgondozók szeretnék volna, ha Zita maga látja be, hogy önállóan kell megoldani a problémáit.

Eszmélés

„Nem tudjuk, kik vagyunk, míg rá nem jövünk, mit tehetünk.” (Martha Grimes)

A találkozások alatt Zita fokozatosan vallotta be önmagának, hogy sodortatta magát, nem akart soha ellentmondani, mert ez kényelmesebb, egyszerűbb, és biztosabb volt. Beismerte, hogy magának se mondott eddig igazat. A beszélgetések alatt eljutott odáig, hogy ő mondta ki egy alkalommal: még akar, és meg fog válni Pétertől. Lassan bontakozott ki az elképzelése, elmondta, milyen lehetőségeket lát arra, hogy elküldje a férfit. Elmesélte, hogy Péter éppen bírósági eljárás alatt áll, és ezért többször bír vele komolyan szót érteni. Beszélte neki arról, hogy nem igazán jó ez a kapcsolat, s talán jobb lenne, ha különválnának. A férfi ezt meghallgatta, de nem akart elmenni a „jó meleg helyről”, ahol mindene megvolt. Zita utánajárt és mesélt neki arról, hogyan lehet bekerülni a Munkásszállóra, mintegy lehetőséget kínálva fel a férfinak. Péter hallani sem akart róla. A családgondozók felajánlották, hogy a férfi jöjjön be a Családsegítőbe, és beszélgessenek, de Péter erre szintén nem volt hajlandó.

Péter tehát tudott Zita terveiről, ha nem is hitt abban, hogy meg meri tenni. Ezért nem érthette váratlanul, amikor a nő kipakolta a ruháit a ház elé. Ez az akció nem lett eredményes, mert Péter a padláson át bemászott és visszahordott mindent. Nagyon összevesztek, a férfi megütötte Zitát, aki ennek ellenére se mondott le arról, hogy szakítson vele, sőt talán még biztosabb lett a válás helyességében.

A családgondozókkal való beszélgetésekben Zita egyre jobban megnyílt és határozottabbá vált. Különböző lehetőségeket említett életének jobbá tételéért, amiknek megbeszélték az előnyeit és hátrányait, majd ez alapján Zita eldöntötte, mit akar tenni.

Február elején többször szerettem volna meglátogatni, de többnapos próbálkozás után sem találtam otthon. Ekkor egy hétig nem jött be a Családsegítőbe, nem tudtuk, milyen okból. Egyik nap a kisfiával találkoztam, aki elmondta, hogy csak délután 4-kor jön majd haza az anyukája, mert dolgozik.

Zita még aznap bejött és boldogan újságolta, hogy talált munkát egy gyárban, csak most tudott eljönni, mert sok elintéznivalója volt. Nagyon boldog volt, mert tudta, hogy így már nem annyira reménytelen a helyzete.

A munkahelyén sok pozitív élmény érte, a munkatársai kedvesek vele, az egyikőjük mézet ajándékozott neki, az eredményei is jók, ahhoz képest, hogy már régen végzett ilyen munkát.

Az is hozzájárult Zita öröméhez, hogy beszélt a gyár jogászával, aki megnyugtatta, hogy nem egyszerű dolog elvenni a gyerekeket tőle, s most, hogy munkája is van, még nehezebb lenne, ne aggódjon ezért. De új albérletet még mindig nem talált.

Ezután szinte pár nap alatt felgyorsultak az események. Egy keddi napon találtak az újságban egy hirdetést, amit egy idős néni adott fel: albérleti lehetőséget kínált eltartásért. Zita izgatottan kereste fel a nénit, és úgy látszott, létrejön az egyezés.

A munkahely és a reményteljes albérlet szinte szárnyakat adott Zitának, boldogan fecsegett, nevetgált. Tó volt ilyennek látni őt, hiszen mióta csak ismerem állandóan gondokkal teli, szomorú arccal járt.

Ezen a héten csütörtökön indult a Családsegítő új foglalkozása, a volt állami gondozottak, a „Jó Szó” Alapítvány klubja. Ezen Zita is részt vett, és a családgondozók örömmel látták, hogy a hasonló sorsú emberek előtt, akik közül többet ismert is, milyen nyíltan tudott beszélni. Zita elmondta, hogy mennyi gonddal kellett és kell megbirkóznia, hogy le tudja győzni a félelmeit; hogy milyen sokat jelent neki az, hogy ott lehet köztük, és

mi mindent köszörüit a családgondozóknak, akik mellette álltak és támogatták a nehéz időszakokban.

Ez a csoportfoglalkozás Zita szempontjából soha jobbkor nem jöhetett volna. Az ott jelenlevő barátok közül többen felajánlották, hogy költözzön hozzájuk, de Zita a maga lábán akart megállni, ezért nem fogadta el az ajánlatokat.

Az az élmény, amit ott átélt, hogy nincs egyedül, hogy megértik, a munkahely és az albérleti lehetőség, új és még több erőt adott neki az elképzelései folytatásához.

Pár nap múlva idegesen, de boldogan jött be a Családsegítőbe.

Elküldte az élettársát! Elvitte Péter után a kocsmába a dolgait és közölte a szakítást.

A klub, a munkahely, a függetlenség miatt érzett örömét nem tudta az se elrontani, hogy az albérleti lehetőség még nem valósult meg. Azt hiszem, érezte, hogy a nehezen már túl van, igazán rossz dolog már nem történhet vele.

A Polgármesteri Hivatalban elintézték a régebben kért lakásfenntartási támogatást; a gyárban Zita fizetési előleget kapott.

Az anyagi helyzetét tekintve, Zita beleesett az úgynevezett „szegénységi csapdába”. A jövedelempótló támogatása nem sokkal volt kevesebb, mint most a fizetése. A szegénységi csapda jelenléte Magyarországon eléggé jellemző, és belőle a kilábalás nagyon nehéz. Zita esetére jellemző: hogy hitele legyen a szavainak, hogy a gyerekeit megtarthassa, kellett hogy legyen munkahelye. De így a fizetéséből nem tudnak sokkal jobban megélni, mint eddig a jövedelempótlóból. Mégis korán kel, délután 4-ig dolgozik, a gyerekeire kevesebb ideje marad...

Mindezek ellenére Zita boldog, kiegyensúlyozott, mert élete rendeződni látszik. Elmúlt március 1-je, és a házínéni nem zavarta el őket a lakásból. Hiszen a néni kifogása az élettárs jelenléte volt, s így, hogy Péter – aki végül a Munkásszállóra került – már nem lakott ott, ez az ok megszűnt.

A segítség lényege

„Ha az igazság nem is szokott győzni – vagy csak nagyon ritkán –, azért még minden igazságtalanságon fel kell háborodni, mert ha mindenki vállat von, nem áll meg a lábán a világ” (Ancsel Éva)

A családsegítés lényege, hogy a klienst ráébresszük arra, hogy a reménytelennek megélt helyzeten is lehet változtatni valamilyen módon. A legjobb tudásunk szerint segítséget kell nyújtani ahhoz, hogy a lehetőségeit felismerje, és használni tudja.

Szűk értelemben viszont a családsegítés, a szociális munka professzió, amely a kliens problémamegoldó képességének fejlesztését, a meglévő forrásokkal való összehozását, a kapcsolati háló és a hiányzó források fejlesztését jelenti. Ezeket fokozatokként jelenítette meg, melyeknek a sorrendje is fontos.

Zitának a kapcsolatunk alatt nagyon sokat fejlődött a problémamegoldó képessége, az önértékelése, az önbizalma. Tudatosult benne, hogy eddig az életében nem állt ki egyszer sem igazán a saját véleménye, érdeke mellett. A múltjától való örökös kisebbségi érzés mindig nyomasztotta, érezte hatását a hétköznapi életben is.

A Családsegítővel való kapcsolat alatt ráébredt arra, hogy a saját sorsáért többnyire ő a felelős, csakis ő hozhatja meg és viheti végre a döntéseit a jövőjéről.

A „Jó Szó” Alapítvány klub csoportfoglalkozásai is sokat segítettek abban, hogy fel tudja vállalni önmagát, a múltját, és a tetteiért a felelősséget. Megtanulta, hogy merjen nemet mondani, még ha fél is a „nem” következményeitől.

A Családsegítővel való hatékony kapcsolat megnövelte lehetőségeinek, erőforrásainak a felismerési, kezelő és döntési képességét. Segítette és támogatta a nehéz helyzetekben a felelősség felvállalását.

Nem lesz szüksége „valakire”, hogy biztonságban érezze magát; képes lesz egyedül élni, egy olyan életben, amelyet ő maga alakíthat ki.

JEGYZETEK:

¹ Hoffmann Gerti: Az örökbefogadásról (Család, gyermek, ifjúság 94/2)

² Gill Gorell Barnes: Család, terápia, gondozás (Animula Egyesület, Bp. 1991.)

³ Dr. Teleki Béla: Sürgető feladat (Forrás könyvek 1. Debrecen, 1992.)